

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Zomerbedverlaging Beneden-IJssel

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

16 augustus 2013 / rapportnummer 2485-90

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

Zomerbedverlaging in de Beneden-IJssel tussen Zwolle en het Ketelmeer is in de Planologische Kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (PKB), die in 2007 in werking is getreden, opgenomen als één van de maatregelen voor Hoogwaterveiligheid voor de korte termijn (realisatie voor 2015). Voor de Zomerbedverlaging zijn onder andere een Projectplan Waterwet en een Ontgrondingenvergunning noodzakelijk. De Programmadirectie Ruimte voor de Rivier van Rijkswaterstaat is de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag voor het Projectplan is Rijkswaterstaat Oost-Nederland, voor de Ontgrondingenvergunning is dit de Inspectie Leefomgeving en Transport, van het ministerie van Infrastructuur en Milieu. Voor de ondersteuning van de besluitvorming is een MER opgesteld. In dit advies spreekt de Commissie¹ zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Een belangrijke wijziging ten opzichte van de PKB uit 2007 is de samenhang met het project IJsseldelta-Zuid.² De PKB uit 2007 spreekt de voorkeur uit voor Zomerbedverlaging Beneden-IJssel, maar biedt de mogelijkheid om daarvoor in de plaats de IJsseldelta-Zuid aan te leggen. Uit de onderzoeken die in het kader van de m.e.r. zijn uitgevoerd blijkt dat de milieugevolgen van de PKB oplossing voor met name de drinkwaterwinning bij Zwolle zodanig zijn dat voor een alternatieve uitwerking is gekozen. Omdat de alternatieve uitwerking voor de Zomerbedverlaging niet zelfstandig aan de taakstelling kan voldoen, heeft de minister op 24 mei 2013 besloten om de PKB te wijzigen en beide projecten in aangepaste vorm (een verkorte zomerbedverlaging en een beperkte hoogwatergeul) in samenhang uit te voeren om op korte termijn te voldoen aan de eisen voor hoogwaterveiligheid.

De Commissie is van oordeel dat het MER³ de essentiële informatie bevat om een besluit te kunnen nemen over het Projectplan Waterwet en een Ontgrondingenvergunning waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.

Het MER is goed gestructureerd en overzichtelijk van opzet. Opsplitsing in meerdere delen met het hoofdverhaal in deel A, de verdieping in deel B en specialistische uitwerking in bijlagenrapporten is een prima keuze. Inhoudelijk zijn de verschillende onderdelen van het MER evenwichtig en met voldoende diepgang uitgewerkt. De relatie van de zomerbedverlaging met andere projecten, waaronder in het bijzonder IJsseldelta-Zuid, wordt duidelijk in beeld gebracht. Met name de uiterwaardmaatregelen zijn vanuit de tweede doelstelling, verbeteren ruimtelijke kwaliteit, via een grondige afweging tot stand gekomen met heldere keuzes ten aanzien van de aard van de maatregelen per uiterwaard. De kansen voor de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, en daarmee voor natuur, worden benut. Door de goed leesbare en

---

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies of op www.commissiemer.nl.

² Gelijktijdig met een advies over de Zomerbedverlaging Beneden-IJssel geeft de Commissie ook een advies over de IJsseldelta-Zuid.

³ Naast het MER met de bijlagen heeft de Commissie twee memo's met specifieke informatie over de robuustheid van de maatregelen en de effecten van stikstof op habitattypen in de uiterwaarden betrokken bij de toetsing. De Commissie adviseert deze memo's openbaar te maken.

begrijpelijke beschrijving van het initiatief en de effecten is het MER ook voor een breder publiek toegankelijk.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en in hoofdstuk 3 geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

2. Toelichting op het oordeel

Voortraject

Er is in meerdere fasen gewerkt aan verbetering van de plannen waarbij voortschrijdend inzicht in hydraulica en gegevens over de omgevingskwaliteit en belangen in de omgeving hebben geleid tot 'fine tuning' van de plannen. Daarbij heeft de m.e.r. een belangrijke rol gespeeld en dat is duidelijk terug te lezen.

In de planologische kernbeslissing Ruimte voor de Rivier (PKB), die in 2007 in werking is getreden, is Zomerbedverlaging Beneden-IJssel als maatregel gekozen. De Hoogwatergeul Kampen (de Bypass) is opgenomen als lange termijnoplossing voor hoogwaterbescherming. Daarbij is aangegeven dat als de Bypass op de korte termijn kan worden gerealiseerd, het als alternatief kan worden ingezet voor de zomerbedverlaging. Als via een omwisselbesluit zou worden gekozen voor het alternatief Bypass dan zou de oorspronkelijke maatregel zomerbedverlaging vervallen. Het MER Bypass Kampen was oorspronkelijk bedoeld voor de besluitvorming over dit omwisselbesluit.

Gedurende de ontwikkeling van het project is overgestapt op een nieuw rekenmodel. Hierbij is de PKB-doelstelling voor de waterstandverlaging van 29 cm bij Zwolle (km 979), bij een maatgevende afvoer van de Rijn bij Lobith van 16.000 m³/s, omgezet in een werktaakstelling van 41 cm. De afvoercapaciteit van de Bypass is onvoldoende om aan deze werktaakstelling te voldoen.

Naast een MER voor de Bypass is gewerkt aan het MER voor de Zomerbedverlaging Beneden-IJssel. In eerste instantie is een verlaging over een lang traject vanaf Zwolle tot voorbij Kampen onderzocht. De gevolgen voor de uiterwaarden en grondwaterstandeffecten bij Zwolle (met gevolgen voor de drinkwaterwinning en natuur) waren bepalende factoren om de lengte van het traject van de zomerbedverlaging te beperken.

Huidige MER-en

Uit de onderzoeken, die in het kader van de m.e.r. zijn uitgevoerd, blijkt dat de zomerbedverlaging niet aan de taakstelling voor hoogwaterveiligheid kan voldoen zonder ernstige milieugevolgen. Ook de Bypass kan zelfstandig niet aan deze taakstelling voldoen. Waar eerder sprake was van het ene plan als alternatief voor het andere, is nu besloten tot een gecombineerde aanpak. Daarbij wordt in de eerstvolgende fase een zomerbedverlaging gerealiseerd over een beperkter traject dan oorspronkelijk werd beoogd: dit leidt tot minder gevolgen voor grondwater en daarmee samenhangend de aanwezige drinkwaterwinning, maar levert een geringer aandeel in de gewenste hoogwaterstandverlaging bij Zwolle, namelijk 21 cm. De combinatie van deze maatregel met de eerste fase aanleg Bypass IJsseldelta-Zuid (als aanvul-

lende maatregel) moet leiden tot de gewenste hoogwaterstandverlaging van 41 cm bij Zwolle, bij de maatgevende afvoer van 16.000 m³/s bij Lobith.

Ruimtelijke kwaliteit is als doelstelling vanaf het begin meegenomen. Voor het zoeken en vinden van meervoudige oplossingen is de ruimtelijke kwaliteit daarmee duidelijk mede richtinggevend geweest. Ruimtelijke kwaliteit is hierbij breed opgevat en omvat bijvoorbeeld de ecologische meerwaarde (natuurontwikkeling) en recreatieve/landschappelijke voorzieningen. Het maakt dat de initiatiefnemer integraal en breed verantwoordelijkheid nemen voor het organiseren van oplossingen. De Commissie ziet dit terug in de kwaliteit van de MER-en. Het vroegtijdig en breed meenemen van ruimtelijke kwaliteit als doelstelling is daarmee een voorbeeld voor andere grote ruimtelijke opgaven zoals het Deltaprogramma.

Alhoewel deze optimalisaties veel tijd hebben gekost en hebben geleid tot een aanzienlijke hoeveelheid informatie, is deze informatie helder gestructureerd en gepresenteerd in het MER. Deze informatie is essentieel voor het inzicht in de effecten van de te maken keuzes.

3. Aandachtspunten voor de besluitvorming/het vervolgtraject

De Commissie hoopt met onderstaande aanbevelingen een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van de verdere besluitvorming.

3.1 Robuustheid Zomerbedverlaging Beneden-IJssel en IJsseldelta-Zuid

Met de uitvoering van de gecombineerde aanpak van de verkorte zomerbedverlaging en fase 1 van IJsseldelta-Zuid kan aan de hydraulische doelen voor de korte termijn worden voldaan.⁴ Met de realisatie van fase 2 van IJsseldelta-Zuid, op de wijze zoals beschreven in het MER, wordt al een zekere bijdrage geleverd aan de lange termijn doelstelling.⁵ Om aan de hydraulische doelstelling voor de langere termijn (een veilige Rijnafvoer van 18.000 m³/s bij Lobith) te voldoen zijn extra maatregelen nodig.⁶ Deze maatregelen zouden gevolgen kunnen hebben voor de waarden/belangen die nu een belangrijke rol hebben gespeeld in de afwegingen (grondwaterstanden en de invloed van eventuele veranderingen daarin op landbouw en drinkwaterwinning).

---

⁴ Zonder aanleg van de spuiokers in de Roggebotsluis kan op de korte termijn niet aan de taakstelling worden voldaan. Zomerbedverlaging leidt tot 21 cm waterstanddaling onder maatgevende omstandigheden en de Bypass zonder spuiokers tot maximaal 13 cm en met spuiokers tot maximaal 20 cm.

⁵ Uitvoering van fase 2 van IJsseldelta-Zuid levert bij Zwolle een maximale waterstanddaling van 32 cm. Met Zomerbedverlaging in zijn huidige vorm levert dat bij Zwolle een totale waterstanddaling van 53 cm.

⁶ De lange termijn doelstelling zou volgens aanvullende informatie neerkomen op 15 á 20 cm extra waterstanddaling ten opzichte van de huidige werктаakstelling van 41 cm.

De specifieke toelichting die de Commissie in een memo⁷ op dit onderdeel van bevoegd gezag heeft ontvangen maakt inzichtelijk dat extra maatregelen in de omgeving van Zwolle, om aan de lange termijn doelstelling te voldoen, naar verwachting effectiever zijn dan extra maatregelen in de Bypass. Daarmee is voor de Commissie voldoende inzichtelijk dat de maatregelen in de Bypass naar alle waarschijnlijkheid voldoende robuust zijn. Voor de extra maatregelen in de omgeving van Zwolle voor de lange termijn zal, als deze aan de orde zijn, een zelfstandige (m.e.r.)procedure moeten worden doorlopen.

Maatregelen voor de lange termijn

Welke maatregelen in de omgeving van Zwolle mogelijk zijn om aan de lange termijn doelstelling te voldoen is echter niet inzichtelijk. Aangezien uit de studie voor de zomerbedverlaging bleek dat verdieping van de IJssel over het oorspronkelijk beoogde, langere traject te veel negatieve gevolgen heeft, zal de oplossing waarschijnlijk gezocht worden in aanvullende maatregelen in het stroomgebied van de IJssel. Hiervoor is echter geen ruimtelijke reservering aanwezig terwijl de eerdere ruimtelijke reservering – de Bypass – niet meer voor de lange termijn kan worden ingezet.

- De Commissie adviseert bij de besluitvorming aan te geven aan welke maatregelen voor de lange termijn in de omgeving van Zwolle wordt gedacht en hiervoor indien nodig een ruimtelijke reservering op te nemen om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen.

Robuustheid uiterwaardenmaatregelen

Met de Zomerbedverlaging worden uiterwaardenmaatregelen getroffen die zijn afgestemd op de te verwachten (grond)waterstanden bij uitvoering van de Ruimte voor de Riviermaatregelen voor de korte termijn. Het MER geeft geen inzicht in de extra maatregelen voor de lange termijn. Daarmee kan niet worden uitgesloten dat deze (grond)waterstanden weer veranderen als in de toekomst de extra lange termijn maatregelen worden getroffen. Om deze uiterwaardenmaatregelen voldoende robuust te laten zijn, zal rekening gehouden moeten worden met eventuele toekomstige veranderingen van de (grond)waterstanden.

- De Commissie adviseert om bij de uitvoering van de uiterwaardenmaatregelen rekening te houden met mogelijke toekomstige fluctuaties in (grond)waterstanden, mede als gevolg van de aanvullende maatregelen voor de lange termijn.

3.2 Verlenging wateroverlastperiode Kampen

De invloed op het hydrologisch systeem wordt als neutraal beoordeeld. Door het verwijderen van weerstandbiedende bodemlagen zal nabij Kampen een verhoging van de stijghoogte van het grondwater in het eerste watervoerende pakket optreden. Als tegenhanger geldt echter dat door de vergraving de waterpeilen in de IJssel lager zullen zijn. Het totale effect blijft een verhoging van de stijghoogte en daarmee van de grondwaterstanden bij Kampen. Omdat de verhogingen van stijghoogte in natte perioden relatief gering zijn, wordt het risico op toename van grondwateroverlast als klein beoordeeld. Dit is in absolute zin juist, maar de periode

---

⁷ Memo Aanvulling n.a.v. eindconcept advies IJsseldelta-Zuid (2113-117) en Zomerbedverlaging (2485-88) Commissie m.e.r. (punt 2.2), kenmerk LW-AF20130955 van 25 juli 2013.

waarin sprake is van verhoging van de grondwaterstanden kan, met de gecombineerde maatregelen, langer zijn.⁸

- De Commissie adviseert hiermee in de besluitvorming rekening te houden.

3.3 Onderhoudsbaggeren bij slibsedimentatie

De belangrijkste morfologische effecten van de zomerbedverlaging zijn aanzanding en aanslibbing van het verdiepte traject. Dit zijn twee verschillende processen met verschillende effecten in het gebied waar wordt ingegrepen. De aanzanding na de verdieping is goed berekend en beschreven; het bovenstroomse deel van de verdieping zal de rol van zandvang vervullen en met periodiek baggerwerk kan dit zand goed worden verwijderd. De Commissie constateert dat aanslibbing niet in beeld is gebracht. Ten onrechte maakt het MER geen onderscheid in de sedimentatie van zand en slib en wordt er impliciet vanuit gegaan dat met de berekening van de aanzanding ook het aangevoerde en sedimenterende slib wordt meegenomen. Deze redenering leidt volgens de Commissie tot een onderschatting van de baggerinspanning en de daaraan verbonden consequenties voor beheer en onderhoud.⁹

- De Commissie adviseert om een specifieke berekening te maken van de te verwachten baggerinspanningen door slibsedimentatie en de mogelijke consequenties daarvan – vertroebeling, hinder voor de scheepvaart, storten/opslaan – in het beheer- en onderhoudsplan op te nemen.

Direct benedenstrooms van de voorziene ontgraving van het zomerbed bevindt zich een ernstige bodemverontreiniging. Het blijvend afdekken van deze verontreiniging is geen onderdeel van het voornemen, maar heeft wel een duidelijke link met de voorgestelde Zomerbedverlaging. Het MER schetst hiervoor twee opties:

- terugstorten van sediment op de erosielocatie;
- een bodembeschermende voorziening aanbrengen zodat geen erosie kan plaatsvinden.

Er wordt een voorkeur uitgesproken voor terugstorten van onderhoudssediment.

De Commissie constateert dat Zomerbedverlaging een oplossing is die permanent onderhoudsbaggerwerk vergt, waarbij de kwaliteit van dit afdekkingsmateriaal per periode kan verschillen (bij enkele achtereenvolgende jaren van weinig rivierafvoer relatief weinig en erg fijn materiaal en bij jaren met hoge afvoeren meer grover materiaal). Ook de chemische samenstelling is niet bekend. De effectiviteit van de voorgestelde maatregel is daardoor onzeker en niet op voorhand als afdoende aan te merken.

- De Commissie geeft een andere mogelijkheid in overweging: het verwijderen van de verontreinigde bodemlagen en het opvullen van de hierdoor ontstane verdieping met kleiig materiaal dat bij de zomerbedverlaging vrijkomt en niet vrij toepasbaar is. Dit is een definitieve oplossing die geen nazorg vraagt en eventueel noodzakelijke maatregelen in het zomerbed in dit gebied, voortvloeiend uit een lange termijndoelstelling, niet in de weg staat.

---

⁸ Zie ook de verschillende zienswijzen waarin aandacht wordt gevraagd voor toename van wateroverlast.

⁹ Zie ook de zienswijzen waarin aandacht wordt gevraagd voor de hinder voor scheepvaartverkeer van baggerwerkzaamheden.

3.4 Onzekerheden effectvoorspelling natuur en monitoring

Voor de effectvoorspelling van de gevolgen van verminderde inundatie van uiterwaardenhabitats wordt in de gebruikte modelmatige benadering (bijlage 6 van de Passende beoordeling) impliciet aangesloten bij wat onder natuurlijke omstandigheden kan gebeuren bij ontwatering. De verwachting is dat door de zomerbedverlaging de habitats verschuiven langs de hoogtegradiënt, in dit geval naar een lager deel, waarbij veranderingen in oppervlak en kwaliteit van het verdroginggevoelige habitat worden verwacht aan de hoge kant van de gradiënt. De vraag is of deze benadering een voldoende adequate inschatting geeft van de te verwachten effecten en of/hoe dat verschilt per habitatype. In het MER en in de Passende beoordeling wordt aangegeven dat de inschatting een worst case is voor de effecten van veranderingen in inundatie. De Commissie onderschrijft dit in zijn algemeenheid, maar benadrukt tegelijkertijd de noodzaak van een monitoringprogramma waarmee de effectiviteit van de mitigerende maatregelen moet worden vastgesteld.¹⁰

Het monitoringprogramma is volgens de Commissie nog onvoldoende toegerust om de specifieke gevolgen van de zomerbedverlaging te volgen. Het lijkt vooral gebaseerd op bestaande meetprogramma's die voor andere doeleinden zijn opgesteld.

- De Commissie adviseert een meer toegesneden meetnetontwerp op te stellen specifiek gericht op de mogelijke gevolgen van de zomerbedverlaging. Om de effectiviteit van de voorgestelde maatregelen te kunnen monitoren is het van belang om in beeld te brengen welke aanvullende natuurontwikkelingmaatregelen kunnen worden genomen als blijkt dat de huidige mitigerende maatregelen met betrekking tot verlies aan natuurwaarden niet volstaan.

---

¹⁰ Punten die aandacht verdienen in het monitoringprogramma zijn: De representativiteit van de duurlijn voor het studiegebied: plaatselijke kwel leidt tot een andere duurlijn; De gevoeligheid voor de verandering in de inundatieduur: deze wordt groter naar mate het optimum van een habitatype ligt bij een kortere inundatieduur; De aanname dat verschuiving optreedt: ook versmalling van de zone waarin het habitatype voorkomt is mogelijk doordat standplaatscondities van het habitat aan de randen verdwijnen; Verandering van standplaats geeft naast inundatie ook andere veranderingen: bodemtype, verzuring en mineralisatie.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat Programmadirectie Ruimte voor de Rivier (PDR)

Bevoegd gezag: Rijkswaterstaat Oost-Nederland en Inspectie Leefomgeving en Transport

Besluit: een Projectplan voor de Waterwet en een Ontgrondingenvergunning

Categorie Besluit m.e.r.: C16.1

Activiteit: zomerbedverlaging in de Beneden-IJssel tussen Zwolle en het Ketelmeer voor hoogwaterveiligheid

Bijzonderheden:

Een belangrijke wijziging ten opzichte van de PKB uit 2007 is de samenhang met het project IJsseldelta-Zuid. Uit de onderzoeken die in het kader van de m.e.r. zijn uitgevoerd blijkt dat de milieugevolgen van de PKB oplossing voor met name de drinkwaterwinning bij Zwolle zodanig zijn dat voor een alternatieve uitwerking is gekozen. Omdat de alternatieve uitwerking voor de Zomerbedverlaging niet zelfstandig aan de taakstelling kan voldoen, heeft de minister op 24 mei 2013 besloten om beide projecten in samenhang uit te voeren om op korte termijn te voldoen aan de eisen voor hoogwaterveiligheid.

Ruimtelijke kwaliteit is als doelstelling vanaf het begin meegenomen. Voor het zoeken en vinden van meervoudige oplossingen is de ruimtelijke kwaliteit daarmee duidelijk mede richtinggevend geweest. Ruimtelijke kwaliteit is hierbij breed opgevat en omvat bijvoorbeeld de woningbouw bij Kampen, ecologische meerwaarde (natuurontwikkeling) en recreatieve/landschappelijke voorzieningen. Het maakt dat de initiatiefnemer(s) integraal en breed verantwoordelijkheid nemen voor het organiseren van oplossingen. De Commissie ziet dit terug in de kwaliteit van de MER-en. Het vroegtijdig en breed meenemen van ruimtelijke kwaliteit als doelstelling is daarmee een voorbeeld voor andere grote ruimtelijke opgaven zoals het Deltaprogramma.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure: 28 oktober 2010

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 29 oktober t/m 25 november 2010

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 8 juli 2010

(eerste) advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 10 december 2010

aankondiging start procedure: 21 maart 2012

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 22 maart t/m 18 april 2012

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 21 maart 2012

(tweede) advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 7 mei 2012

herzien (tweede) advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 22 mei 2012

kennisgeving MER: 5 juni 2013

ter inzage legging MER: 6 juni t/m 17 juli 2013

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 7 juni 2013

toetsingsadvies uitgebracht: 16 augustus 2013

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. B.F.M. Beerlage (secretaris)

dr. W.B.M. ten Brinke

dr. F.H. Everts

ir. J.H.J. van der Gun

ing. D. Hamhuis

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Zomerbedverlaging Beneden-IJssel plan en projectMER, Royal HaskoningDHV, mei 2013;
- Samenvatting MER Zomerbedverlaging Beneden-IJssel plan-MER en project-MER, Royal HaskoningDHV, mei 2013;
- Zomerbedverlaging Beneden-IJssel Passende beoordeling, HaskoningDHV BV, mei 2013;
- Memo Aanvulling n.a.v. eindconcept advies IJsseldelta-Zuid (2113-117) en Zomerbedverlaging (2485-88) Commissie m.e.r. (punt 2.2), kenmerk LW-AF20130955 van 25 juli 2013;
- Memo Aanvulling n.a.v. eindconcept advies IJsseldelta-Zuid (2113-117) en Zomerbedverlaging (2485-88) Commissie m.e.r. (punt 2.3), kenmerk BL-RD20130157 van 24 juli 2013.

De Commissie heeft kennis genomen van 13 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 18 juli van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Zomerbedverlaging Beneden-IJssel

ISBN: 978-90-421-3810-0

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

